

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยของเกษตรกร อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น

Factors Affecting Decision Making on Sugarcane Cultivation of Farmers in Khao Suan Kwang District Khonkaen Province

ณัฐนิชา มีสูงเนิน^{1*} และ ไกรเลิศ ทวีกุล¹

Nutthanicha Meesungnoen and Krailert Taweekul

บทคัดย่อ: การศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยด้านกายภาพ สังคม เศรษฐกิจและการได้รับการส่งเสริมและบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยของเกษตรกร อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ เกษตรกรที่ตัดสินใจปลูกอ้อยที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 110 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ในเดือนกรกฎาคม-เดือนสิงหาคม 2561 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุดทางด้านกายภาพ (ค่าเฉลี่ยของระดับการตัดสินใจ 1.50) ได้แก่ สภาพพื้นที่เหมาะสม ลักษณะดิน ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ การคมนาคม และระยะทางทางแปลงอ้อยไปยังแหล่งจำหน่าย ด้านสังคม (ค่าเฉลี่ยของระดับการตัดสินใจ 1.45) ได้แก่ การสนับสนุนของสมาชิกในครัวเรือน เกษตรกรตัวอย่าง การได้รับคำแนะนำจากเกษตรกรตัวอย่าง และแรงงานในครัวเรือน ด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ยของระดับการตัดสินใจ 1.67) ได้แก่ แหล่งรับซื้อผลผลิต การมีรายได้เพิ่มมากขึ้น การสนับสนุนปัจจัยจากภาครัฐ การเป็นหนี้ของครัวเรือน การมีกำไรต่อไร่ ต้นทุนการผลิต และการมีเครื่องจักรกลทางการเกษตร ด้านการได้รับการส่งเสริมและบริการ (ค่าเฉลี่ยของระดับการตัดสินใจ 1.52) ได้แก่ การประชาสัมพันธ์โครงการจากเจ้าหน้าที่ การติดต่อและได้รับการบริการจากหน่วยงานภาครัฐ การติดต่อและได้รับการบริการจากโรงงานน้ำตาล การศึกษาดูงาน/การฝึกอบรม การได้รับการเยี่ยมเยียนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ การได้รับการเยี่ยมเยียนจากเจ้าหน้าที่โรงงานน้ำตาล ความน่าเชื่อถือของโครงการ การได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน การได้รับคำแนะนำจากญาติพี่น้อง การได้รับปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐ การได้รับปัจจัยสนับสนุนจากโรงงานน้ำตาลผลที่ได้จากการศึกษานี้ สามารถนำไปเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาการวางแผนโครงการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ให้เหมาะสมกับพื้นที่ของเกษตรกร เพื่อให้มีการใช้พื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: การตัดสินใจ พื้นที่ปลูกข้าวไม่เหมาะสม เกษตรกรรมทางเลือกอื่น

ABSTRACT: The objective of this study was to investigate the factors influencing the farmers' decision making on sugarcane cultivation in Khao Suan Kwang district Khon Kaen province. The samples used in this study were farmers who decided making on sugarcane and participating in the program of unsuitable paddy field to alternative agriculture in Khao Suan Kwang district. The samples of this research consisted of 110 famers. Data were collected using interview form in July-August 2018, that was analyzed by using frequency, percentage, mean, arithmetic mean and

¹ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและเกษตรเชิงระบบ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Department of Agricultural Extension and Agricultural System, Faculty of Agriculture, Khon Kaen University

* Corresponding author: tkrail@kku.ac.th

standard deviation. The results found that effect of their decision was physical factors (average decision level 1.50) such as suitable land, fertility of land, soil characteristics, transportation and distance from plot to the market. Social factors (average decision level 1.45) were supported from household members, sugar cane farmer model, getting advice from the farmer model, and numbers of labors in household. Economic factors (average decision level 1.67) were market, income, support from the government, household debt, profitability, cost of production and agricultural machinery. Promotion and service factor (average decision level 1.52) were public relations from government officials, contacting and receiving services from government agencies, contacting and receiving service from sugar factory, farm visiting/training, visiting from the government officials, visiting from the sugar factory staff, project credibility, getting advice from neighbors, getting advice from relatives, getting support from the government and getting support from the sugar factory. Result from this study can be used as a basis for planning similar projects that suitable for farmers in order to using efficiency farm land.

Keywords: decision making, unsuitable paddy field, alternative agriculture

บทนำ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ถือเป็นพื้นที่ปลูกข้าวที่สำคัญของประเทศ โดย ในปี 2559/60 มีพื้นที่ปลูกข้าวรวม 36.57 ล้านไร่ แบ่งเป็นในเขตชลประทาน 3.79 ล้านไร่ นอกเขตชลประทาน 32.78 ล้านไร่ และมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 350 กิโลกรัม ถือว่าต่ำกว่าผลผลิตเฉลี่ยของประเทศอยู่มากคือ 430 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น ปัญหภัยธรรมชาติ ปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืชการขาดแคลนทรัพยากรน้ำ และสภาพพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การระบายน้ำไม่ดี ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ปัญหาอุปสรรคในการไถพรวนปริมาณหินกรวดในดิน และลักษณะอื่นๆ ตามค่าพิสัยคุณภาพที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจข้าวที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2559)

จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ปลูกข้าวเป็นอันดับ 7 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) ในปีการเพาะปลูก 2559/60 มีพื้นที่การเพาะปลูกข้าวจำนวน 2.34 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 55.5 ของพื้นที่การเกษตรในจังหวัด แบ่งเป็นพื้นที่ในเขตชลประทาน 3.06 แสนไร่ และพื้นที่นอกเขตชลประทาน 3.06 ล้านไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 344 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งต่ำกว่าผลผลิตเฉลี่ยของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและของประเทศไทย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559) อย่างไรก็ตาม จากการแบ่งพื้นที่ตามศักยภาพความเหมาะสมใน

การปลูกข้าวของจังหวัดขอนแก่น โดยกรมพัฒนาที่ดิน ปี 2559/60 พบว่าพื้นที่ปลูกข้าว 9.14 แสนไร่ หรือร้อยละ 39.06 อยู่ในชั้นความเหมาะสมน้อยหรือไม่มี ความเหมาะสม จากพื้นที่ปลูกทั้งหมด 2.34 ล้านไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น, 2559) ในปี พ.ศ. 2559 กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ดำเนินโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดพื้นที่ปลูกข้าวในเขตที่ไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่นที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่มากกว่า โดยภาครัฐให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงพื้นที่ ปัจจัยการผลิต และการสร้างระบบน้ำ ไร่ละ 5,000 บาท ในช่วงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ ซึ่งมีกำหนดระยะเวลา 3 ปี โดยกำหนดครัวเรือนละ 5 ไร่ เพื่อเป็นการสนับสนุนและลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2559) โดยมีเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 771 ราย และได้ปรับเปลี่ยนเป็นการปลูกอ้อยเพื่อส่งขายโรงงานจำนวน 333 ราย (สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น, 2559)

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยของเกษตรกรอำเภอเขาสนกวาง จังหวัดขอนแก่น ที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น เนื่องจากอำเภอเขาสนกวางเป็นอำเภอที่มีเกษตรกรปลูกข้าวจำนวนมาก และมีการสมัครเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อปลูกอ้อยเป็นจำนวนมาก ผู้ดำเนินการวิจัยคาดหวัง

ว่า ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ จะนำไปประกอบการพิจารณาการวางแผนโครงการอื่น ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ในเรื่องของการเลือกกิจกรรมการเกษตรให้เข้ากับสภาพพื้นที่ของเกษตรกร เพื่อให้มีการใช้พื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

วิธีการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นเกษตรกรอำเภอเขาสนวงวาง จังหวัดขอนแก่น ทั้งหมดที่สมัครเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น ปี 2559/60 กับสำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งสิ้น 110 ราย ซึ่งปรับเปลี่ยนจากข้าวเป็นอ้อย และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) ลักษณะพื้นฐานของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตอ้อย 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window (Statistical Package for the Social Science for Windows) ลักษณะพื้นฐานของเกษตรกรและสภาพการผลิตอ้อย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุดและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ แปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.34 – 2.00 หมายถึง มีผลต่อการตัดสินใจมากค่าเฉลี่ย 0.67 – 1.33 หมายถึง มีผลต่อการตัดสินใจน้อย และค่าเฉลี่ย 0.00 – 0.66 หมายถึง ไม่มีผลต่อการตัดสินใจ (มัลลิกา, 2555)

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ผลการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

- 1) ลักษณะพื้นฐานของเกษตรกร
- 2) สภาพการผลิตอ้อย
- 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยของเกษตรกร

1. ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ตัดสินใจปลูกอ้อยทั้งหมด ร้อยละ 60.0 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 56.1 ปี ร้อยละ 71.8 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 92.7 เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรเกษตรกร ทุกครัวเรือนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีแรงงานเฉลี่ย 3 คนต่อครัวเรือน รายได้จากการผลิตข้าวเฉลี่ย 35,084.3 บาท ต้นทุน

จากการผลิตข้าวเฉลี่ย 1,144.5 บาทต่อไร่ ขนาดพื้นที่ถือครองของเกษตรกรเฉลี่ย 25.8 ไร่ต่อครัวเรือน เป็นพื้นที่ปลูกอ้อยเฉลี่ย 10.6 ไร่ และมีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 8.6 ไร่ โดยเงินลงทุนในการทำเกษตรมาจากการกู้ร้อยละ 72.2 โดยแหล่งเงินกู้ที่สำคัญคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 82.7 มีเครื่องจักรกลทางการเกษตรในครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรถไถนาเดินตาม เกษตรกรใช้สำหรับขนส่งท่อนพันธุ์อ้อยเข้าไปในแปลงปลูก หรือปัจจัยทางการผลิตต่างๆ เช่น ปุ๋ย และบางรายนิยมใช้รถไถนาเดินตามในการขนส่งผลผลิตอ้อยไปยังลานรับซื้อที่ไม่ไกลจากแปลงอ้อยมาก

2. สภาพการผลิตอ้อยของเกษตรกร

เกษตรกร ร้อยละ 48.2 ปลูกอ้อยในพื้นที่ลุ่มและเป็นดินมาก่อน และร้อยละ 64.5 เป็นดินร่วนปนทราย ระยะทางจากแปลงอ้อยไปยังแหล่งจำหน่ายเฉลี่ย 15.3 กิโลเมตร ร้อยละ 97.3 อาศัยนำฝนในการปลูกอ้อย เกษตรกรไถเตรียมดินปลูกอ้อยเฉลี่ย 2.7 ครั้ง โดยร้อยละ 71.8 เป็นการไถแบบร่องเดี่ยว พันธุ์อ้อยที่เกษตรกรนิยมและใช้ปลูก คือขอนแก่น 3 สอดคล้องกับ กรมวิชาการเกษตร (2561) รายงานว่า อ้อยพันธุ์ขอนแก่น 3 เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง ไม่มีการออกดอกให้ความหวานสูง อายุท่อนพันธุ์เฉลี่ยที่เกษตรกรเลือก ร้อยละ 53.6 คือ 12 เดือน ปลูกโดยใช้แรงงานคน ร้อยละ 99.1 มีการใส่ปุ๋ยรองพื้น ร้อยละ 87.3 และใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช เกษตรกรร้อยละ 27.3 เก็บเกี่ยวอ้อยในเดือนมกราคม ใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยวร้อยละ 91.8 โดยร้อยละ 62.7 ขายอ้อยให้กับลานรับซื้อใกล้หมู่บ้าน ผลผลิตเฉลี่ย 10.7 ตันต่อไร่ ซึ่งน้อยกว่าผลผลิตเฉลี่ยอ้อยในประเทศไทย คือ 10.7 ตันต่อไร่ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของเกษตรกรเป็นพื้นที่อาศัยนำฝนในการปลูกซึ่งให้ผลผลิตแตกต่างกับเกษตรกรที่มีน้ำสำหรับปลูกอ้อย สอดคล้องกับการศึกษาของ คมศรี และ สมปอง (2553) ได้ทำการทดลองปลูกอ้อยใน 2 สภาพพื้นที่ คือพื้นที่ที่มีการให้น้ำสม่ำเสมอ และพื้นที่จำกัดน้ำ พบว่า หากอ้อยได้รับน้ำอย่างสม่ำเสมอ ผลผลิตอ้อยที่ได้ไม่ต่ำกว่า 15 ตันต่อไร่ และอ้อยที่ขาดน้ำจะเจริญเติบโตช้า ผลผลิตต่ำ และให้ความหวานต่ำ และผลผลิตลดลงเกือบร้อยละ 70 ราคาที่ขายได้เฉลี่ย 820.7 บาทต่อตัน

3. ปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจปลูกอ้อยของเกษตรกร

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยของเกษตรกร แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการได้รับการส่งเสริมและบริการ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ยการตัดสินใจเท่ากับ 1.51 ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยได้ศึกษาทั้งหมด 7 ประเด็น และมีปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมาก จำนวน 5 ประเด็น รายละเอียดผลการศึกษแสดงใน Table 1

จากข้อมูลในตารางพบว่า สภาพพื้นที่ที่เป็นประเด็นที่ค่าคะแนนการตัดสินใจมากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการให้เหตุผลว่า พื้นที่ของตนเองทำนาแล้วได้ผลผลิตต่ำ ไม่คุ้มกับเงินทุนที่ลงทุนไป ส่งผลให้ขาดทุน อีกทั้งพื้นที่ใกล้เคียงมีการเพาะปลูกอ้อย และเจริญงอกงามดี ดังนั้นการปลูกอ้อยอาจเหมาะสมกับพื้นที่ของตนเองมากกว่า สอดคล้องกับ ธีรชนก (2557) พบว่า เกษตรกรหลายพื้นที่ปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำนาของตนเองมาเป็นอ้อยในพื้นที่ทั้งหมด เนื่องจากรายได้ดีกว่า และซื้อข้าวในการบริโภคแทน

Table 1 Physical factors influencing farmers decision making

Factors influencing farmers decision making	Mean	Std.	Influencing Levels
1. Suitable land	1.81	0.48	Strong
2. Fertility of land	1.66	0.55	Strong
3. Soil characteristics	1.69	0.60	Strong
4. Transportation	1.58	0.71	Strong
5. Distance from plot to the market	1.53	0.77	Strong
6. Water resources for agriculture	1.27	0.87	Weak
7. Local weather	1.02	0.94	Weak
Average	1.51	0.70	Strong

ปัจจัยด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย 1.46 ซึ่งอยู่ในระดับมากโดยศึกษาจำนวน 7 ประเด็น และมีปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากจำนวน 4 ประเด็น รายละเอียดผลการศึกษแสดงใน Table 2

จากข้อมูลในตาราง พบว่า การสนับสนุนจากสมาชิกในครัวเรือนเป็นประเด็นที่ค่าคะแนนการตัดสินใจมากที่สุด เนื่องจากหากมีการปรับเปลี่ยนชนิดกิจกรรม ย่อมส่งผลต่อทุกคน เพราะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงการลงทุน และค่าตอบแทนที่จะได้จากการจำหน่ายผลผลิต โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ให้เหตุผล

ว่า สมาชิกในครอบครัวเห็นตรงกันว่าน่าจะเป็นโครงการที่ทำให้มีรายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้นควรลองทำดู อีกทั้งทำแล้วไม่ต้องดูแลมากเหมือนทำนาและจะได้กำไรดีกว่าทำนา สอดคล้องกับการศึกษาของ อภิษฐ์ (2554) พบว่า การตัดสินใจเปลี่ยนชนิดพืชปลูกของเกษตรกรหากไม่ได้รับการเห็นชอบจากสมาชิกในครัวเรือน อาจเกิดปัญหาตามมาภายหลังได้ เช่น แรงงานในการเกษตร คือเกษตรกรอาจไม่ได้รับการช่วยเหลือจากคนในครอบครัว

Table 2 Social factors influencing farmers decision making

Factors influencing farmers decision making	Mean	Std.	Influencing Levels
1. Persuasion from neighbors	1.33	0.85	Weak
2. Persuasion from relatives	1.29	0.87	Weak
3. Support from household members	1.78	0.60	Strong
4. Number of labors in household	1.45	0.83	Strong
5. Sugar cane farmer model	1.56	0.73	Strong
6. Getting advice from the farmer model	1.55	0.73	Strong
7. Experiences on planting sugar cane	1.23	0.89	Weak
Average	1.46	0.78	Strong

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย 1.65 ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยศึกษาจำนวน 7 ประเด็น และมีปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากจำนวน 6 ประเด็น รายละเอียดผลการศึกษแสดงใน Table 3

จากข้อมูลในตาราง พบว่า การมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เป็นประเด็นที่ค่าคะแนนการตัดสินใจมากที่สุด

เนื่องจาก เกษตรกรเชื่อว่า การปลูกอ้อยทำให้มีรายได้มากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานที่ใช้เฉพาะบริเวณภายในครัวเรือน เพราะราคาข้าวเปลือกและผลผลิตที่ได้ในแต่ละไร่ให้มากกว่าพืชเดิม และเป็นพืชที่ไม่ต้องมีการดูแลรักษามาก ดังนั้นเกษตรกรจึงคาดว่าหากปลูกอ้อยแล้วรายได้ของครัวเรือนตนเองจะเพิ่มมากขึ้น

Table 3 Economic factors influencing farmers decision making

Factors affecting decision making	Mean	Std.	Influencing Levels
1. Market	1.71	0.64	Strong
2. Income	1.83	0.43	Strong
3. Household debt	1.81	0.44	Strong
4. Profitability	1.81	0.46	Strong
5. Cost of production	1.57	0.77	Strong
6. Agricultural machinery	1.49	0.80	Strong
7. Funding sources	1.31	0.86	Weak
Average	1.65	0.63	Strong

ปัจจัยด้านการได้รับการส่งเสริมและบริการ มีค่าเฉลี่ย 1.53 ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยศึกษาจำนวน 12 ประเด็น และมีปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากจำนวน 11 ประเด็น รายละเอียดผลการศึกษแสดงใน Table 4

จากข้อมูลในตารางพบว่าการได้รับปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นประเด็นที่ค่าคะแนนการตัดสินใจมากที่สุด เนื่องจาก ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการลงทุนของเกษตรกรได้เยอะมาก อีกทั้งปัจจัยที่ข้อบางส่วน

สามารถนำไปใช้กับพืชอื่นได้ เช่นปุย เกษตรกรส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเป็นสาเหตุหลักที่เข้าร่วมโครงการ เพราะไม่ต้องลงทุนเองทั้งหมด สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2559) กล่าวว่า ภาครัฐให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงพื้นที่ของเกษตรกรที่เปลี่ยนจากข้าวเป็นอ้อย โดยสนับสนุนเงินลงทุนไร่ละ 5,000 บาท ในการสร้างระบบน้ำ และเพิ่มปัจจัยในการผลิตของเกษตรกร เช่น ปุย สารป้องกันกำจัดวัชพืช ค่าไถเตรียมดิน

Table 4 Promotion and service factors influencing farmers decision making

Factors affecting decision making	Mean	Std.	Influencing Levels
1. Public relations from government officials	1.62	0.66	Strong
2. Contacting and receiving services from government agencies	1.62	0.65	Strong
3. Contacting and receiving service from sugar factory	1.35	0.74	Strong
4. Farm visiting/training	1.64	0.66	Strong
5. visits from the government officials	1.60	0.69	Strong
6. visits from the sugar factory staff	1.34	0.78	Strong
7. Project credibility	1.79	0.54	Strong
8. Reading the document	1.20	0.76	Weak
9. Getting advice from neighbors	1.46	0.79	Strong
10. Getting advice from relatives	1.54	0.74	Strong
11. Getting support from the government	1.86	0.37	Strong
12. Getting support from the sugar factory	1.35	0.87	Strong
Average	1.53	0.69	Strong

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยของเกษตรกรด้านกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ และการได้รับการส่งเสริมและบริการ พบว่า ทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจเปลี่ยนกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรนั้น ไม่สามารถทำได้ หากไม่มีข้อมูลในการพิจารณาและตัดสินใจ ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง เพื่อให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจได้ง่ายขึ้น ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ส่งเสริมและให้บริการเกษตรกร ควรมีข้อมูลด้านต่างๆ ให้กับเกษตรกรในการพิจารณาเข้าร่วมโครงการหรือตัดสินใจทำกิจกรรมทางการเกษตรต่างๆ ซึ่งสามารถนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาการวางแผนโครงการอื่นๆ ให้เหมาะสมกับพื้นที่ของเกษตรกร เพื่อให้มีการใช้พื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอ 1) ปัจจัยด้านกายภาพ เกษตรกรควรมีการบำรุง ดูแล เพิ่มทั้งคุณภาพและปริมาณอ้อยให้มากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรเอง เพราะใกล้แหล่งจำหน่าย ถือเป็นข้อได้เปรียบเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นๆ 2) ปัจจัยด้านสังคม เกษตรกรควรปรึกษาและรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากคนในชุมชน เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการต่างๆ 3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรควรมีการป้องกันความเสี่ยง คือแบ่งพื้นที่สำหรับปลูกข้าวไว้บริโภคด้วย เนื่องจาก ในแต่ละปี บางครั้งอาจมีภัยธรรมชาติ โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด อาจทำให้ผลผลิตอ้อยได้ไม่เท่าที่ต้องการ ส่งผลให้เกษตรกรขาดทุน เกิดปัญหาในการซื้อปัจจัยอุปโภคบริโภคภายในครัวเรือน 4) ปัจจัยด้านการส่งเสริมและการให้บริการ เมื่อมีการชี้แจงโครงการหรือการประชาสัมพันธ์การเข้าร่วมโครงการ ไม่ว่าจะเป็นจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เกษตรกรต้องศึกษาข้อมูล และทำความเข้าใจก่อนตัดสินใจในการเข้าร่วม

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร. 2561. อ้อยพันธุ์ขอนแก่น. จดหมายข่าว ผลิใบ ก้าวใหม่การวิจัยและพัฒนาการเกษตร. http://www.doa.go.th/pibai/pibai/n11/v_11-sep/borkor.html. ค้นเมื่อ 13 กันยายน 2561.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2559. คู่มือโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวไม่เหมาะสม เป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น ปี 2559/60. กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร.
- คมศร ลมไธสง และสมปอง ธรรมศิริรักษ์. 2553. การศึกษาและพัฒนาอ้อยสายพันธุ์ทนแล้ง. คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น: ขอนแก่นวิทยชนก ชันศิลา, วิรงรอง มงคลธรรม, และเพ็ญประภา เพชรขรรณ. 2557. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกปลูกอ้อยของเกษตรกรในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. ใน: ประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มัลลิกา บุญนาค. 2555. สถิติเพื่อการวิจัยและการตัดสินใจ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น. 2559. รายชื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวไม่เหมาะสม เป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น (เอกสารอัดสำเนา).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2559. สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2559. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2560. การวิเคราะห์อุปสงค์อุปทานและวิถีตลาดสินค้าเกษตรที่สำคัญ จังหวัดขอนแก่น. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร.
- อภิชัย จันทศรี. 2554. การตัดสินใจปลูกอ้อยของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.